

מסורת הש"ס

א (לעיל ו. ע"ש, 3) שנת קכא. לעיל ו: [תוספתא פ"ד ה"ז ע"ש, 2] שנת קכ: לעיל 6, ד [שנת קכא. נדה 10] נבדקת מ, 1 [פ"ד ה"ז], 8] נבדקת כב:],

רבינו חננאל

מפני שצריך למימר הברלה בחזון הדעת, ומשני תנאי היא, דרמאי כל חיביי טבילות היא, טבילתן [ביום נדה ויולדת טבילתן] בלילה, בעל קרי טובל והולך עד המנחה, ור' יוסי אומר כל היום. פיר' חננא קמא דרני עד המנחה קסבר אין שם תפלת ערבית. ור' יוסי דתני כל היום קסבר צריך עיוין להתפלל תפלת ערבית. איז דר' יוסי כל היום אמר, והתנינן הוב והוביה והמצורע והמצורעת ובעל נידה וטמא מת טבילתן ביום נידה ויולדת טבילתן בלילה, בעל קרי טובל והולך כל היום כולו. ר' יוסי אומר מנחה ולמעלה שוב אינו צריך. ורשנין הא דתני כל היום ברלא צלי עיוין, והא דתני מן המנחה אינו צריך בדצלי. ואקשינן ואי צלי מאי טעמא (דרבא) [דרבנן] דתני כל היום, ושנינן משום דקסברי טבילה בזמנה מצוה. ואקשינן מכלל דר' יוסי סבר טבילה בזמנה לאו מצוה היא, והתניא מי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יטוף, ולא יעמוד במקום הנוטה, ונדמנה לו טבילה מצוה כורך עליו גמי או סמרטוט וטובל (דמנחה) [אסורין] לשפשף. ור' יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף] ואי אירא גמי כולי, אלמא לא פליגי דכורך גמי ואח"כ טובל, כי פליגי להדורי [ונאייתוי, ר' יוסי סבר טבילה בזמנה מצוה ולא שביקין מצוה ומדהדיקן אמרי, ורבנן סברי טבילה בזמנה לאו מצוה היא, ומיהו עד דמשכח גמי. ושנינן היאה דתני מן המנחה ולמעלה אינו צריך ליטבול דטבילה בזמנה לאו מצוה היא, דני יוסי בר' יהודה היא, דני

בענין טוהה שא' [ביש] מטבילין צון], טבילות, אמר ויבקשנו: **היא**. דאמר' לעיל ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה לא יטבול עד שחשך דטבילה בזמנה לאו מצוה ר' יוסי בר יהודה היא: **דיה** **לעבילה** **ספאה** **באחרונה**. ברייתא יורד וטובל ועודנו השכבת זרע לאח, ואם מבערב ישפשף, פ' אם ראה קרי בלילה וירש שכתב זרע על בשרו, צריך לשפשף בשורו שלא יסאר על גופו. תנא דבי רבי ר' ישמעאל היראה קרי ביום הכפורים ועונותיו סדורין ליחלל ויראע כי השנה, אם ניצל אותה שנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא. מפיש חיי סגי ומסני. הדרן עלך **יום הכפורים**

[קנטרס אחרון] בתלמוד ארץ ישראל במסכת ברכות בתחילת פרק תפלת השחר ובעניות פרק ג' [ו'] בגי' פרוקים הכהנים נושאים את כפיהן ד' פעמים ביום, אימיה תפלת נעילה רב אמר בנעילה ששני שמים, ר' יוחנן אמר בנעילת ששני היכל. מנחיתין מסייעא לר' יוחנן בשלשה פרוקים הכהנים נושאין את כפיהם ד' פעמים ביום, בשחרית ובמוסף ובמנחה

ובנעילת שערים, אית לך מימר נעילת ששני שמים [ביום]. אחוה דאימיה דרב אדא הוה צאיר גולתיה דרב בצומא רבא, א"ל רב ד תחמי שפשא בריש ידקילי את יריב לי גולתי דצלי תפלת נעילה. מחלפא שיטתיה דרב, תמן א' בנעילת ששני שמים,

תנאי **היא**. אי פטרה נעילה את של ערבית אי לא: הכי גרסינן **במוספתא** ו' **כל חייבי טבילות טובלין כדרכן** **ציום הכפורים הנדה ויולדת טובלות כדרכן** **בליני יוה"כ** **צעל קרי**. שאסור כדברי מורה

דקיימא לן 8] [ב"ק דף פב. עורא תיקן טבילה לצעלי קריין: **טובל**

והולך עד המנחה. אם אירע לו קרי קודם לכן טובל כדי שיוכל להתפלל תפלת המנחה אבל ראה קרי מן המנחה ולמעלה אין מותר לטבול אלא ימתין עד שחשך ויטבול דסבירא להו לרבנן תפלת נעילה צלילה ולדידהו פוטרת את של ערבית כדכר והא דקתני אינה פוטרת ר' יוסי היא דאמר כל היום מותר לטבול ואפילו ראה קרי לאחר תפלת המנחה טובל ציום כדי להתפלל תפלת נעילה אלמא קסבר תפלת נעילה אין זמנה צלילה ולדידהי אינה פוטרת את של ערבית: ה"ג **במוספתא הוב והובא והמצורע והמצורעת ובעל נדה וטמא מת טובלין כדרכן** **ציוה"כ נדה ויולדת טובלות כדרכן** **בליני יוה"כ** **בעל קרי טובל והולך כל היום כולו ר' יוסי אומר** **מנחה ולמעלה אין יכול לטבול לא קשיא** **הא דצלי תפלת נעילה** **הא דלא צלי אי דצלי מאי טעמייהו** **דרבנן קא סברי רבנן טבילה בזמנה מצוה מכלל דר' יוסי סבר לאו מצוה והתניא** **י'הרי שהיה שם כתוב על בשרו ה"ז לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת** **נודמנה לו טבילה מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל** **רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף וקי"ל דבטבילה בזמנה מצוה פליגי** **ההיא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא** **י'ר' יוסי בר יהודה אומר דיה לטבילה שתהא באחרונה** **י'ת"ר הרואה קרי ביום הכפורים יורד וטובל ולערב ישפשף לערב מאי דהוה הוה אלא אימא מבערב ישפשף** **(קא סבר מצוה לשפשף)** **י'תני תנא קמיה דרב נחמן הרואה קרי ביוה"כ עונותיו מחולין לו והתניא עונותיו סדורין** **י'מאי סדורין סדורין לימחל תנא דבי רבי ישמעאל** **י'הרואה קרי ביוה"כ ידאג כל השנה כולה ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא** **אמר רב נחמן בר יצחק תדע שכל העולם כולו רעב והוא שבע כי אתא רב דימי אמר מפיש חיי סגי ומסגי:**

הדרן עלך יום הכפורים וסליקא לה מסכת יומא

דלרבנן טבילה בזמנה לאו מצוה ואם אין לו גמי ימתין עד למחר ויבקשנו: **היא**. דאמר' לעיל ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה לא יטבול עד שחשך דטבילה בזמנה לאו מצוה ר' יוסי בר יהודה היא: **דיה** **לעבילה** **ספאה** **באחרונה**. ברייתא היא דמיייתין לה במסכת נדה בגמררא דהמפתל (דף כט:)האשה שיטה מלאה וצאת ריקנית והציאה לפנינו שלשה שבועים טהורים ועשרה שבועים אחד טמא ואחד טהור משמשת אור לשלשים וחמש ומטבילין אותה תשעים וחמש טבילות דברי ז"ש וצ"ה אומרים שלשים וחמש וכולהו מפרש להו התם טעמא משום טבילה בזמנה מצוה רבי יוסי בר יהודה אומר דיה לעבילה סתאא באחרונה דטבילה בזמנה לאו מצוה ור' יוסי דגמי הוא ר' יוסי בן חלפתא: **ולערב ישפשף**. * משום חליצה: **לערב ס"ד**. מני טביל וסליק מאי מהני ליה שפשוף חליצה דהואי הואי: **אימא מצערב**. דאחמול ישפשף כל אדם עלמנ בחמין שאס יראה קרי למחר יכול לטבול בלא חליצה: **הרואה קרי ציוה"כ**. ולא

במתכוין: עונותיו מחולין. סימן טוב הוא זה יראה זרע ויארריך כמה שבדים להשביעו כעצד המזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון מן טובים יש צידו שהגינו עליו וכן עולם הבא הוא: **סדע שהי** **כל העולם רעב**. מתמשמם והוא שבע ולא נתענה צואת ושלא מועתו השביעורו ואעפ"כ עלתה לו שנה יש לדעת שצדיק גמור הוא: **מפיש חיי**. וזי שראה קרי ציום הכפורים: **סגי ומסגי**. צננים וצני צנים שך הסימן יראה זרע יארריך ימים (ישעיה ג):

הדרן עלך יום הכפריים וסליקא לה מסכת יומא

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

פח.

מפני שצריך **לומר הברכה בחזון הדעת**. הקשה רצינו יעקב מאורוליני"ש ונכלליה מכלל כדאמר' תפלת השחר (ברכות דף כט.) כל השנה כולה מתפלל הבינו חזן ממואלי שנת שצריך לומר הדלה בחזון הדעת ופרך ונכלליה מכלל קשיא ותירך ר"י

דהתם דכל השנה מתפלל הבינו משום הדלה לא היה לו לשנות הסדר כיון דאפשר לכוללו אבל הכא דסבירא ליה דכל השנה מתפלל שמונה עשרה שלימות צטעס כל דהו אין לשנות הסדר ולהכי צמואלי שנת מתפלל שמונה עשרה שלימות מפני שצריך לומר הדלה בחזון הדעת: **א' דצ"י מאי טעמא דרבנן**. מימה לי אי מוקמינן נמי בדלא צלי תיקשי לך מאי טעמא דרבנן הא לעיל אמרי רבנן דרבי יוסי דוקא עד המנחה אע"ג דלא צלי ואם כן תיקשי דרבנן אדרבנן ולפי המסקנא דמוקמינן להא כרבי יוסי בר' יהודה ניחא שאין להקשות מדרבנן דרבי יוסי בר יהודה לרבנן דרבי יוסי בן חלפתא אבל למאי דס"ד השתא דמרייהו רבי יוסי בן חלפתא תקשי דרבנן אדרבנן ונראה לי אי אמרת בשלמא אידי ואידי דלא צלי אן לא תיקשי לך דרבנן אדרבנן דאיכא למימר תפלת נעילה נתקנה כך להתפלל אותה או ציום מן המנחה ולמעלה או צלילה כמו שיראה והא דקאמר' לעיל עד המנחה ומו לא כשדעמו להתפלל אותה צלילה והא דאמר הכא כל היום כשהוא רואה להתפלל ציום כדי שיהא מוומן לסעודה בתחלת הלילה ואע"פ שיכול להמתין עד הלילה ולהתפלל המירו לו לטבול ציום הכפורים ולהתפלל כי לא אסרו אלא רחיצה של תענוג אבל צבטיל תפלה וגם כדי שיהא מוומן לסעודה בתחלת הלילה מותר לטבול ולהתפלל אותה ציום אבל כיון דמוקמינן לה דלגלי מאי טעמא דרבנן:

קסברי טבילה בזמנה מצוה. **מימה לי דה"מ לאקשוי** **מדרבנן דלעיל אדרבנן דהכא דלעיל אמרי אע"ג דלא צלי אינו טובל מן המנחה ולמעלה והכא אמרי אפי' צלי כבר טובל וי"ל דאיכא למימר דההיא דלעיל דקאמר עד המנחה ה"פ דצביל התפלה אינו צריך לטבול אלא עד המנחה ואתא לאשמועינן דתפלת נעילה צלילה מיהו משום טבילה בזמנה מצוה יש לו לטבול ונפקא מינה היכא דלמים ולא מני צביל ציום לא יטבול צלילה תפלת נעילה ולר' יוסי אי לא מני טביל ציום לא יתפלל כלל תפלת נעילה:**

מבב"א **דרבי יוסי סבר טבילה בזמנה לאו מצוה**. הא דלא פריך נמי מדרבנן דסברי מצוה וברייתא דמייית סבירא להו לאו מצוה י"ל דלעיל אמרי מצוה ואין לעצור זמנה צמויד וצמתכוין ולהכי סבירא להו דטובל מן המנחה ולמעלה אבל צמה שהן אומרים שיש להן לחזר אחר גמי צוה להם תדחה צודאי העבילה ועוד מפני כבוד השם אבל מר' יוסי פריך מכל שכן:

מפיש חיי סגי ומסגי. ורמז לדבר יראה זרע יארריך ימים:

הדרן עלך יום הכפוריים וסליקא לה מסכת יומא

ימים: ידאג כל השנה כולה. שמא לא קיבלו תעניתו והשביעורו על פגיו: **ואם עלתה לו שנה**. שלא מת מוצטח לו שמעשים **כל העולם רעב**. מתמשמם והוא שבע ולא נתענה צואת ושלא **מפיש חיי סגי ומסגי**. ורמז לדבר יראה זרע יארריך ימים:

מעשה הכתב [בן] שהיה נוטל ה' קולמוסין בה' אצבעותיו ואם היתה תיבה של ה' אותיות כותבה בבת אחת. סליקא לה **מסכת יומא**. שבת לבתר יחא וזהו קמא. בריך גותן ליעק עצימה. תתרוםם שם יושב רומא. יחא שמייה רבא לעלימא **עלימא**:

עין משפט ונר מצוה

קז א מ"י פ"א מהלכות מקואות הלכה ו פ"ג מהל' צינות עשור הלכה ב ג ופ"ד מהל' א"צ הל' ו סמג עשין רמג טוש"ע א"ח סי' תקנך ספיף ח וסימן מ"ג ספיף יא יב וטור ש"ע י"ד סי' קזו ספיף ג וסי' שפא ספיף ה:

קח ב מ"י פ"ו מהלכות יסודי המורה הל' ו סמג לאוין ו:

קכ ג מ"י פ"ג מהלכות צינות עשור הל'ג טוש"ע א"ח סי' מ"ג ספיף יא):

ק ד טוש"ע א"ח סי' מ"טו ספיף ב:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה וליקרב ישפשא משום הציצא. מי מנ"א סי' עו ס"ק ז:

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אי דלגי מאי טעמייהו דרבנן: (ב) ד"ה קיימא לן צמח צנח. י"ב צ"ל כתיב סוף דף ככ:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

רבינו חננאל (המשך)

וכא מצלי בנעילת ששני היכל. אמר ר' חננאי על ידי ההוה רב מאריך בעלותיה סמין. הוה גביע לנעילה ששני שמיה ש"מ דכר הוי שמשא בריש דיקלי היא תע נעילת ששני היכל. וסלקא שמעתא דא שאין נעילה פוטרת של ערב. ויום הכפורים שחל להיות בשבת מוכיז על שבת בנעילה. וכן ראש חודש שחל להיות בתענית מוכיז על ראש חודש בנעילה. וכן שבת שחלה להיות בחנוכה מוכיז על חנוכה במוסף. ששני חודש שחל להיות בתענית היאך [קוראין בר"ח] א"ר אבהו רואה של ר"ח]. א"ר בא מה מצונו בכל מקום אומרה ברכה וביעית, אף הכא אומרה ברכה וביעית. וכן נפק עובדא (בכרה דבי) [בנחא דר' אבא]. רבי ור' חייא בר אבא הוו מפקדי לאמורייהו אכריוו קמי צבורא מאן דמצלי יצלי דרמטא עד יומא קיים. א"ר חנניא משכני ר' ישמעאל בר' יוסי אצל פנדוקי אחד ואמר לי כן נתפלל אבי של שבת בערב שבת. א"ר אמר ר' יוחנן פליג ולא הוה צריך מפלגא על האר, שכן מוסיפין מחול על הקדש. ועוד סלקין ברייאין מן ערב וצפורי ואמרו כבר שבת ר' חנינא בן דוסא בעירו. ויודיא אמרה דא דאמר ר' חנינא משכני ר' ישמעאל בר' יוסי אצל פנדוקי אחד ואמר לי כאן נתפלל אבי של מוצאי שבת בשבת, אף עליה לא הוה צריך מפלגא, דר' מפקד [ל]אראן אמוריה אכריוו קדמיוון מאן דמצלי יצלי דרמטא עד יומא קיים. ור' המריה, בר מיהא דודי דאבא, שתן הסירות. אמר רב אסי אין משיחין על כוס של ברכה כי שקיל ליה לאלתר מברך. בר קמער לא רצה ללמד על מעשה כתב, מאי

מעשה הכתב [בן] שהיה נוטל ה' קולמוסין בה' אצבעותיו ואם היתה תיבה של ה' אותיות כותבה בבת אחת. סליקא לה **מסכת יומא**. שבת לבתר יחא וזהו קמא. בריך גותן ליעק עצימה. תתרוםם שם יושב רומא. יחא שמייה רבא לעלימא **עלימא**:

מעשה הכתב [בן] שהיה נוטל ה' קולמוסין בה' אצבעותיו ואם היתה תיבה של ה' אותיות כותבה בבת אחת. סליקא לה **מסכת יומא**. שבת לבתר יחא וזהו קמא. בריך גותן ליעק עצימה. תתרוםם שם יושב רומא. יחא שמייה רבא לעלימא **עלימא**:

ישנים

שצריך לומר הברכה בחזון הדעת. הקשה ה"ר יעקב דאורוליני"ש דאמרינן צבכרות פרק (אין עומדין) [תפלת השחר כט, ב] כל השנה כולה מתפלל אדם דיבינו [חזן ממואלי שנותו וימים טובים שצריך לומר הדלה בחזון הדעת, מתקף לה ממ וצורח ויכללה מכלל קשיא, ומאי קשיא להי ניעמא דסבירא ליה כר' חנינא בן גמליאל דהא דלית ליה סטילה צביינו אלא] (ובלא) מתפלל י"ם שלימות. ואומר רבינו דהתם כיון שכל השנה רגיל צביינו אין לו לשנות סידרו צבטיל מוצא שנת אלא ליכלליה, אבל הכא רגיל כל השנה להתפלל י"ם ולכן מתפלל גם עתה ולא ליכלול, ומ"ק מקול עליו לפי שיש לו להכין סעודה למואלי [ויס] הכפורים שהוא יו"ט כדפרישית לעיל. מ"ר. בוע"ז נדות וטמא מת מובאין בדרבן ביום הכפורים. וא"ת מה מועיל טמא מת ציום הכפורים כיון שצריך חולה. י"ל דמיירי שהיה עליו קטן או (עצד) [עצד] והוא, ונעבילה שאמר חולה מיירי הכא. אי נמי כגון שהיה מערב יום הכפורים [דנמירן] פרק